

grafija i raznih shema. Teže je naučiti stanovit broj struktura čije je poznavanje neophodno nužno da bi se mogla razumjeti misao iskazana na stručnom jeziku koji nije materinski.

Metoda bi morala biti induktivna, ako se radi o usvajanju nove riječi ili ako treba privući pažnju na neku gramatičku osobitost, polazeći uvijek od izričaja. Prioritet se daje dekodiranju tekstova, a sekundarna briga govornom obliku jezika.

Nastava jezika u funkciji struke mora se još u mnogočemu usavršiti. Istina je da je ta pedagoška praksa nastala iz potrebe da se zadovolji interes mnogih stručnjaka ili onih koji to žele postati. Ta se nastava integrirala u moderne nastavne procese, kojima je cilj usredotočiti nastavni proces na onoga koji uči te zadovoljiti njegovim željama i potrebama.

L I T E R A T U R A

Maurice Aupecle et Gerardo Alvarez: *Français instrumental et français fonctionnel*, AUPELF, Strassbourg, juillet 1977.

Gerardo Alvarez: *L'enseignement du français comme instrument d'accès à l'information*, AUPELF, Strassbourg, juillet 1977.

A. J. A. Meijers: *La grammaire dans un cours de français fonctionnel*.

Gérard Vigner: *Le français langue de spécialité* AUPELF.

Stanko Žepić

TREBA LI JEZIK STRUKE POSEBNO POUČAVATI? (S OSOBITIM OSVRTOM NA NJEMAČKI JEZIK)

I

Među posebnim jezicima jezik različitih grana znanosti (*Fachsprache*, *Berufssprache*) uvijek je bio predmet filološkog i pedagoškog interesa. Ono što se kod posebnih jezika utvrdilo kao razlika od standardnog govornog jezika bio je u prvom redu vokabular pojedinih struka tako da se jedinom karakteristikom posebnog jezika smatrao njegov rječnik, ovisan o interesu i potrebama grupe ljudi koji se tim jezikom služe. To mišljenje, vrlo rašireno u starijoj lingvističkoj literaturi, iznosi i njemački lingvist Wilhelm Schmidt, pa neka ono bude spomenuto kao mišljenje predstavnika te stare lingvističke škole: »Die Gliederung der Sprachgemeinschaft in soziale Gruppen (Gesellschaftsklassen, Berufs-, Interessen- und Altersgruppen), also die Betrachtung der

Sprache nach dem Träger, liegt zugrunde, wenn von Gruppen-, Fach-, Standes- und Berufssprachen, von Klassensprachen oder Jargons die Rede ist. Es muß allerdings darauf verwiesen werden, daß es sich dabei niemals um selbständige Sprachen handelt, sondern immer nur um Sonderwortschätze, d. h. spezielle Ausprägungen des allgemeinen Wortbestandes und der Phraseologie... einer bestimmten Sprache bei den obengenannten sozialen Gruppen.«¹ Dakle, posebni jezici, to su samo posebni vokabulari i ništa više.

U novije doba, međutim, sve više prevladava mišljenje da stručni jezici imaju i druge osobitosti, a ne samo poseban vokabular, da posebno gramatičko ustrojstvo u zajednici s posebnim rječnikom čini jezik struke. Da li je tako?

II

Odgovor na to pitanje — ako jednoznačan odgovor uopće postoji — može dati samo analiza stručnih tekstova. Međutim, stručnih tekstova i različitih struka ima toliko da se lingvistička analiza može provesti samo na slučajno odabranom uzorku tako da se s te strane može prigovoriti da analizirani jezik nije reprezentativan. Ipak, smatram da je jezik struke u tolikoj mjeri homogen da i mali uzorak može dati signifikantne podatke. O tome neka posvjedoče primjeri koje ćemo analizirati. Svi tekstovi napisani su na originalnom njemačkom jeziku (nisu prijevodi na njemački), dok su autori (sudeći po imenima) izvorni govornici.

Najprije ćemo razmotriti četiri teksta s područja medicine ili, bolje rečeno, zdravstva općenito. Prvi je primjer s područja psihijatrije:²

Es wurde bereits betont, daß psychonervale Störungen in kausalem Zusammenhang mit Fehleinstellungen und -verhaltensweisen stehen und Folgeerscheinungen neurotisch verarbeiteten Konfliktsituationen sind. Wie bereits dargestellt wurde, ist bei einer Beseitigung von neurotisch bedingten Symptomen, besonders bei chronifizierten neurotischen Störungen eine Auseinandersetzung und Aufhellung der ursächlichen Zusammenhänge unumgänglich. Eine vorwiegende oder ausschließliche Behandlung der Symptomatik ohne kausal orientierte Therapie erfolgt entweder bei funktionellen Störungen ohne ausgeprägte Chronizität des Krankheitsverlaufes oder aber bei Patienten der zweiten Lebenshälfte, bei denen auf Grund der altersbedingten Verfestigung bestimmter Persönlichkeitsbereiche eine Um- oder Neuorientierung von Einstellungen oder Verhaltensweisen nicht mehr möglich ist. Die hier angebrachten Methoden sind die aktive Musiktherapie und die regulative Einzel- und Gruppenmusiktherapie... In der aktiven Gruppenmusiktherapie vollzieht sich die therapeutische Einflußnahme durch die bewußte und aktive Musikbetätigung und die dadurch erzielte direkte oder indirekte Wirkung auf die Symptomatik.

Pokušamo li ispitati gramatičku strukturu tog odlomka, dakle u prvom redu sintaksu, možemo ustanoviti ovo:

1. pretežno se upotrebljavaju duge proste proširene rečenice u kojima se gomilaju nominalne grupe s više atributa;
2. finitni glagol je često kopula *sein* jer se sadržaj izražava nominalno;

¹ Wilhelm Schmidt, *Deutsche Sprachkunde*, Berlin 1960, str. 29.

² Iz članka C. Schwabe, »Prinzipien und therapeutische Ansatzpunkte der Leipziger Musiktherapie«, u: *Anali Kliničke bolnice »Dr M. Stojanović«* 3/1974, str. 346.

3. s time je u vezi i upotreba »besadržajnih« glagola *erfolgen, sich vollziehen*;
4. od zavisnih rečenica upotrebljava se relativna;
5. česta je upotreba pasiva (koja je vidljiva iz većeg konteksta, a ne toliko iz ovog odlomka).

Međutim, ono po čemu taj tekst odudara od drugih tekstova to je:

6. upotreba stranih riječi, dakle stručnog vokabulara (*psychonerval, kausal orientierte Therapie* itd.) i
7. upotreba složenica, također kao dio stručnog vokabulara (*Fehleinstellungen und -verhaltensweisen, Konfliktsituationen* itd.).

Sumiramo li sintaktičke osobine nađene u ovom tekstu, možemo ustanoviti da je njegov jezik relativno primitivan i da nema one ozloglašene sintaktičke kompliciranosti tako tipične za njemački jezik. Ističe se, međutim, nominalnost stila upotrebom velikog broja glagolskih imenica (*Störung, Aufhellung, Beseitigung, Einflußnahme, Musikbetätigung* itd.).

Drugi je primjer s područja zaštite čovjekove okoliše:³

Der Staubgehalt der Atmosphäre gilt heute als eine der Leitkomponenten bei der Immissionsüberwachung belasteter Gebiete. Die Erfassung des Staubanteils der Luftverschmutzung ist daher wichtiger Gesichtspunkt bei allen Überlegungen zur großräumigen Immissionsüberwachung mit automatischen Meßnetzen. Neben der nur in Amerika üblichen Angabe der Staubbelastung in COH (Coefficient of Haze)-Einheiten hat sich heute weltweit die Angabe der Staubbelastung in mg/m^3 bzw. in $\mu\text{g}/\text{m}^3$ durchgesetzt, wobei man sich auf Messungen mit dem sogenannten High-Volume-Sampler bezieht. Man saugt dabei eine bestimmte Menge Luft durch ein vorher gewogenes Filter und bestimmt dessen Gewichtszunahme in Relation zu der durchgesaugten Luftmenge. Mit Hilfe von Zeitschalteinrichtungen können Länge und Zeitpunkt der Sammelperioden dem jeweiligen Meßproblem angepaßt werden.

I ovdje se ističe kao bitna sintaktička komponenta upotreba dugih prostih proširenih rečenica, dok je izbor glagolskih oblika nešto bogatiji nego u prvom primjeru. Ali ono po čemu se taj tekst prepoznaje kao stručni tekst opet je samo upotreba stranih riječi i složenica (*Staubbelastung, Immissionsüberwachung, High-Volume-Sampler*).

Treći je primjer iz bakteriologije:⁴

Bei der Überprüfung der klimatisierten aseptischen Operations- und Spezialpflegebereiche stoßen wir immer wieder auf technisch und hygienisch unzulängliche Klimaanlagen. Bei quantitativen und qualitativen Luftkeimanalysen des Zuluftstroms wie auch der Luft der künstlich klimatisierten Räume selbst werden dann zu hohe Gesamt-Keimzahlen und auch als mehr oder minder gefährlich anzusehende Keime und sogar Krankheitserreger nachgewiesen, so daß die Möglichkeit von aerogenen, intraoperativen Wundinfektion besteht. Meist

³ Iz članka Köhler-Birkle, »Streulichtphotometrische und gravimetrische Vergleichsmessungen des atmosphärischen Staubgehalts«, u: *Staub-Reinhaltung der Luft* 35/1, str. 1.

⁴ Iz članka H. Ostertag, »Lufthygienische Untersuchungen an der Dräger-Keimfilteranlage für OP- und Spezialpflegebereiche mit unzulänglicher Klimaanlage«, u: *Zentralblatt für Bakteriologie*, Bd. 159, str. 211.

werden auch gleichzeitig erhebliche Mengen von unbelebten Partikeln in Form von Staub in die Räume eingeblasen. Gerade im Hinblick auf die Fortschritte der modernen Chirurgie mit ihren hohen Ansprüchen an die Asepsis ist aber die künstliche Klimatisierung mit entkeimter und staubfreier Luft ein wichtiger Teil der Maßnahmen für die Schaffung einwandfreier chirurgischer Arbeitsbedingungen... Eine richtig funktionierende Klimatisierung mit einem mindestens 3-stufigen bakteriendichten Filtersystem erzeugt in einem abgedichteten Raum mit geordneten Zuluft- und Abluftverhältnissen, bei laufender Zuführung von keimfreier Luft, einen Spüleffekt. Dadurch wird eine ausgeprägte Verminderung sowohl der sedimentierenden wie auch der im Aerosol schwebenden belebten und unbelebten Partikel erreicht.

Sintaksa tog teksta je upotrebom zavisnih rečenica već nešto bogatija, ali ipak prevladavaju proste proširene rečenice, u kojima se upotrebljavaju duge nominalne grupe s nekoliko atributa. Vokabular je, bar u ovom odlomku, prilično dobro razumljiv i za laika (*aerogen, intraoperativ, Zuluft, Abluft*). Upada u oči pogrešan plural imenice *Partikel* bez nastavka *-n* (nije tiskarska greška jer se i u daljem tekstu upotrebljava isti oblik), koji potječe odatle što kod izvornih njemačkih govornika postoji nesigurnost u tvorbi plurala imenica na *-el*.⁵

Četvrti je primjer iz časopisa koji se bavi živežnim namirnicama:⁶

Der Gehalt an Weinsäure und Äpfelsäure in den Trauben ist abhängig von deren Reifezustand... Weinsäure und Äpfelsäure sind schon in einem sehr frühen Entwicklungsstadium der Traubenbeere in großer Menge vorhanden. Etwa zur gleichen Zeit wie dem Beginn der Zuckereinlagerung in die Weinbeere erfolgt eine relativ rasche Verminderung des Säuregehaltes. Die Äpfelsäure nimmt dabei rascher ab als der Gehalt an Weinsäure, so daß in einem späten Reifezustand der Weintrauben der Gehalt an Weinsäure den Gehalt an Äpfelsäure übersteigt. Die Abnahme des Äpfelsäuregehaltes in den nicht klimakterischen Weintrauben geht nicht mit einer Veränderung der Äpfelsäure metabolisierenden Enzyme einher, daher werden Permeabilitätsveränderungen als Ursache für die Äpfelsäureabnahme während der Traubenreife angesehen.

I u tom tekstu prevladavaju jednostavne rečenice, stil je nominalan, svojom neobičnošću ističe se tvorbeno pogrešan oblik *Äpfelsäure* (mjesto *Apfelsäure*) i za laika neuobičajeno značenje pridjeva *klimakterisch*, dok značenje imenice *Permeabilität* treba potražiti u rječniku stranih riječi (ili treba znati francuski, odnosno engleski).

Pokušamo li sažeti ono što je zajedničko navedenim primjerima, onda je to na području sintakse redukcija na prostu proširenu rečenicu, vrlo često s linearnim poretkom NP + VP (subjektna grupa ispred predikatne grupe) i upotreba glagola *sein, erfolgen, vollziehen* i sličnih, koji su karakteristični za nominalni stil.⁷ O posebnosti vokabulara nije potrebno raspravljati jer je to opće poznata i priznata činjenica. Takvo jezično ustrojstvo pokazuje dvije stvari. Prvo da je prvenstvena osobina i glavni zadatak stručnog jezika prenošenje stručne informacije bez suvišnih stilističkih ukrasa koji bi mogli odvr-

⁵ Usp. Duden — *Grammatik der deutschen Gegenwartssprache*, Mannheim 1973, str. 191.

⁶ Iz članka F. Radler, »Die organischen Säuren im Wein und ihr mikrobieller Stoffwechsel«, u: *Deutsche Lebensmittel-Rundschau* 1/1975, str. 21.

⁷ O nominalnom stilu piše Hanna Popadić, *Untersuchungen zur Frage der Nominalisierung des Verbalausdrucks im heutigen Zeitungsdeutsch*, Mannheim 1971.

titi pažnju od stručne »poruke«. S druge strane, stanovita primitivnost stručnog jezika pokazuje da stručnjaci svoj jezik školuju na stručnoj literaturi i da su — neka mi bude dopušteno generalizirati — jednostrano obrazovani. Za njih je njemački kolokvijalni jezik stvorio izraz »*Fachidiot*«, u značenju vrhunski stručnjak koji se, međutim, razumije samo u svoje usko stručno područje.

III

Druga grupa tekstova uzeta je s još specijaliziranijeg područja, s područja matematike, gdje je jezična informacija sintaktički još više reducirana i treba je tražiti među znakovima, simbolima i formulama koji su za laika potpuno nerazumljivi:⁸

Liegt eine Optimallösung eines linearen Programmes vor, so sei im zugehörigen Simplextableau das erste von Null verschiedene Element jeder Spalte $j = 1, 2, \dots, n$ positiv. Dies bedeutet keine Einschränkung, denn ist eine optimale Lösung gefunden, so sind alle Kostenfaktoren c_j nicht negativ. Ist ein $c_j = 0$, so kann man stets eine Pivotoperation durchführen, die das gewünschte Resultat zur Folge hat.

Taj kratak odlomak pokazuje tipične karakteristike matematičkog teksta: vrlo signifikantno frekventnu upotrebu pogodbenih rečenica, i to gotovo uvijek bez veznika (što se vidi na većem kontekstu), i upotrebu konjunktiva u funkciji imperativa za treće lice. O vokabularu nije uopće potrebno raspravljati (*Pivotoperation, Simplextableau*). Tu nam ni rječnik stranih riječi ne može pomoći.

Drugi kratak primjer matematičkog teksta — po svojoj strukturi pogodbeno rečenica — pokazuje frapantnu sličnost s prethodnim:⁹

Sind $a, b, \dots$ endlich viele ganze Zahlen, die sämtlich nicht 0 sind, und entstehen $A, B, \dots$ durch Wegdivision von $a, b, \dots$ aus dem Produkt $ab \dots$, so sind $a, b, \dots$ dann und nur dann paarweise teilerfremd, wenn $A, B, \dots$ teilerfremd sind.

Ta je rečenica kao njemački jezik sintaktički, pa i semantički potpuno razumljiva, jedino je složeni pridjev *teilerfremd* malo neobičan. Međutim, ona je za filologa, matematičkog nestručnjaka, potpuno nerazumljiva jer on ne zna na što se jezična semantika odnosi.

Na kraju neka bude spomenut još jedan primjer iz jezika kojim se služi kompjutorska tehnika:¹⁰

Auf dem Bus ist eine auffallend große Zahl von Steuerleitungen (44 Stück) definiert. Sie ermöglichen einen ausgedehnten Verkehr der verschiedenen Einheiten mit der CPU, Abwicklung von Interrupts auf acht Ebenen und externen Zugriff auf die Systemkarten unter Umgehung der CPU.

⁸ Primjer je iz knjige R. E. Burkard, *Methoden der ganzzahligen Optimierung*, Wien — New York 1972, str. 134.

⁹ Iz knjige H. Hasse, *Vorlesungen über Zahlentheorie*, Berlin/Göttingen/Heidelberg 1950, str. 18.

¹⁰ Iz članka Bernd Pol, »Der S-100-Bus — ein de-facto-Standard auf dem Mikrocomputermarkt«, u: *Elektronik* 2/1978, str. 48.

Sintaktički je tekst prilično jednostavno strukturiran, premda je kompliciraniji od sasma matematičkih tekstova. Zbog svoje vrlo specijalističke terminologije i predmeta kojim se bavi za laika je potpuno nerazumljiv (da *Bus* nije autobus, nego nešto sasvim drugo, to će iz konteksta pogoditi i nastavnik nje-mačkog jezika, ali što je, to zaista može znati samo stručnjak elektroničar).

IV.

Nakon tih primjera možemo se ponovno zapitati može li se i treba li se stručni jezik poučavati? Prije nego se odlučimo za konačni odgovor, možemo razmotriti nama mnogo bliži stručni jezik, jezik filologije, jedan primjer iz znanosti o književnosti i jedan iz lingvistike. Prvi je primjer esejističkog karaktera:¹¹

Einige von denen, die ihn (pjesnika Johanneses Bobrowskog) kannten, haben ihn beschrieben: Er war ziemlich klein und sehr kräftig, eine »pyknisch-pantagruelische Gestalt« mit schwerem Kopf und »schönen Nilpferdaugen«, eine »Urviechsnatur« offensichtlich bäurischer Herkunft. Er war äußerst gesellig, begabt zur Freundschaft, ja sogar »ein Genie der Freundschaft«, wie gesagt wurde, abhängig von Mitteilung und Disputation; ein Vertrauter der Melancholie, ein Apologet sinnlicher Vergnügungen, ein Verächter dressierten Wohlverhaltens und forciertes Vornehmheit. Gerühmt wurde seine Trinklust, und es ist hinzuzufügen: daß er die Lust zuweilen als Sucht empfand. Daß er leidenschaftlich lebte, konnte nicht zu dem Eindruck verleiten, er sei fanatisch. Er blieb skeptisch gegenüber der Qualität des eigenen Urteils und vermied sorgsam jede aufdringliche Selbstdarstellung: Ob er in lärmigen Kneipen derbwitzige Geschichten zum besten gab oder in seinem Hause Barockmusik auf dem Clavichord darbot oder öffentlich aus seinen Arbeiten vorlas (»mit seiner schweren, rauhen, langsam sich lösenden Stimme«), — er bestritt damit nur den ihm angemessen erscheinenden Teil eines Dialogs, der ohne Anregungen und Reaktionen des Partners für ihn nicht denkbar gewesen wäre.

Prvi je dojam pri čitanju tog teksta da je pored stvarne informacije o pjesniku Johannesu Bobrowskom važna i stilistička komponenta teksta, pažljiv izbor riječi, nizanje lijepo oblikovanih rečenica, pa i sama informacija o pjesniku više je anegdotskog karaktera nego što je bitna za stvarno razumijevanje pjesničkog djela (o kojem se kasnije raspravlja). Prema tome, »poruka« pisca nije sadržana samo u stvarnoj semantici teksta nego i u stilističkoj organizaciji poruke, gdje estetska komponenta u strukturi rečenice ima veliko značenje.

Drugi primjer raspravlja o reformi pravopisa:¹²

Bei der Beurteilung der Notwendigkeit, der Möglichkeiten und Ziele einer Orthographiereform spielen zweifellos die genannten funktionsbezogenen Grundsätze eine entscheidende Rolle; es muß jedoch ebenfalls klar erkannt werden, daß sie nicht die einzigen Faktoren sind, die die Durchführung einer Orthographiereform bestimmen. Jede Orthographiereform hat innerhalb der Sprachgemeinschaft, die sie betrifft, Auswirkungen auf den verschiedensten Gebieten, die berücksichtigt und in ihrer Bedeutung abgewogen werden müssen. Bei einer

¹¹ Iz članka Norbert Oellers, »Johannes Bobrowski«, u: *Deutsche Dichter der Gegenwart*, Berlin 1973, str. 413.

¹² Iz knjige Dieter Nerius, *Untersuchungen zu einer Reform der deutschen Orthographie*, Berlin 1975, str. 55.

Änderung der Orthographie können nicht einfach ideale Lösungen auf der Grundlage der rein sprachlichen, funktionsbezogenen Grundsätze angesteuert werden, es müssen immer auch die konkreten gesellschaftlichen Bedingungen und Auswirkungen der Durchführung einer Reform in Rechnung gestellt werden. Diese haben durchaus einen wesentlichen Einfluß auf die Möglichkeiten und den Umfang der Reform, denn die geschriebene Sprache ist, wie oben dargelegt, in umfassender Weise mit der gesellschaftlichen Tätigkeit der Menschen verbunden, so daß jede Änderung hier von außerordentlicher Bedeutung ist. Die wichtigsten, gesellschaftlich unmittelbar relevanten Faktoren oder Auswirkungen, die, zum Teil in engem Zusammenhang miteinander stehend, die Durchführung einer Orthographiereform beeinflussen und entsprechend berücksichtigt werden müssen, scheinen uns die folgenden zu sein...

Usporedimo li taj tekst s prethodnim, upada nam u oči kao prvo da rasprava o reformi pravopisa nema nikakvih estetskih pretenzija. Po tome se njezin jezik približava jeziku prirodnih znanosti, koji smo promatrali prije. Ali ipak, od njega se bitno razlikuje po svojoj vrlo kompliciranoj sintaktičkoj strukturi s dugačkim rečenicama, nominalnim grupama s više atributa i umetnutim zavisnim rečenicama. Zajednička crta prirodoznanstvenog stila i ovog teksta dolazi do izražaja u velikoj sklonosti nominalnom izražavanju (u ovom tekstu upotreba velikog broja glagolskih imenica kao *Beurteilung*, *Durchführung*, *Auswirkung*, *Änderung*, *Lösung* i drugih).

Ta dva filološka teksta mogu poslužiti kao uzorak za sve tekstove literarno-teoretskog s jedne i lingvističkog sadržaja s druge strane: esejistički tekstovi imaju pored toga što donose stanovit stvaran sadržaj još i literarno-estetskih pretenzija, lingvistički su tekstovi, naprotiv, obično suhoparni i donose samo onu najnužniju jezičnu informaciju o predmetu raspravljanja (oba su ova slučaja odabrana kao ekstremi, gdje se jezik literarne teorije približava jeziku beletristike, a jezik lingvistike egzaktnom jeziku prirodnih znanosti). I jezik literarne teorije i jezik lingvistike imaju također svoj stručni vokabular, međutim njega u navedenim tekstovima gotovo i nema.

V

Usporedimo li sada tekstove prvog tipa, koji reprezentiraju jezik prirodnih znanosti, s jezikom filologije kao predstavnikom jezika humanističkih disciplina, možemo se ponovno zapitati koji jezik treba poučavati? Mislim da je jednoznačan odgovor: niti jedan od ta dva. Treba poučavati strani jezik, i to jezik s jedinim ciljem da se učenik osposobi za uspješno (pismeno i usmeno) komuniciranje na stranom jeziku. Tek takva baza pruža garanciju da će budući stručnjak biti sposoban da svoje znanje proširi stručnim stranom jezikom (prvenstveno terminologijom, odnosno manje ili više egzaktno definiranim jednoznačnim pojmovima). A to mu znanje neće pružiti nastavnik stranog jezika nego isključivo nastavnik struke.

Zbog toga mi se čine upravo grotesknim pokušaji poučavanja stranog jezika pomoću udžbenika sa stručnim tekstovima s ciljem da se učenik osposobi za komuniciranje na stranom jeziku jer će se onda u takvim udžbenicima pojaviti i vježbe ovakvog tipa: Warum werden Permeabilitätsveränderungen als Ursache für Äpfelsäureabnahme während der Traubenreife angesehen? Odgovor: Weil die Abnahme des Äpfelsäuregehalts in den klimakterischen Wein-

trauben mit einer Veränderung der Äpfelsäure metabolisierenden Enzyme nicht einhergeht. Treba nastojati da se takve vježbe ne pojave u našim udžbenicima namijenjenim poučavanju stranog stručnog jezika.

Ako se nad tim (konstruiranim) primjerom malo zamislimo, vidjet ćemo u čemu je, zapravo nesporazum kad se govori o jeziku struke, odnosno o usmjerenju u najširem smislu i usvajanju stručnog jezika. Visokokvalificirani stručnjak treba u svojoj praksi više stranih jezika zato da bi mogao pratiti dostignuća nauke na svom području, a ne zato da bi u Grazu ili Trstu komunicirao s prodavačicama u robnim kućama i buticima. Zbog toga se i cilj učenja stranog jezika po pravilu svodi na pasivno svladavanje jezika, a to znači na pasivno razumijevanje stručnog teksta, i to često, kao što smo vidjeli, vrlo specijaliziranog teksta, koji je za nastavnika stranog jezika kao laika za dotičnu struku često nerazumljiv. Time se i metode poučavanja bitno mijenjaju, tj. zahtjevi se radikalno smanjuju jer je i jezik prirodnih znanosti obično jednostavnije organiziran nego jezik beletristike ili humanističkih disciplina. Pored toga ne smije se zaboraviti i veoma važna činjenica da se jezik struke prezentira kao pisani jezik, a taj jezik vrlo odudara od govornog i govorenog jezika kojim se služimo u realnim životnim situacijama i koji bi, po pravilu, trebalo da bude i jezik koji se uči kao strani jezik. To je još jedan argument protiv poučavanja stranog jezika na stručnim tekstovima ako je cilj učenja aktivno svladavanje stranog jezika. A svaki onaj stručnjak koji na jednom ili na više stranih jezika aktivno komunicira pismeno i usmeno nije te jezike naučio kao jezike svoje struke, nego ih je naučio jednostavno kao strane jezike i na to znanje stranog jezika nadgradio je tek svojim stručnim obrazovanjem i strani jezik struke. A za tu nadgradnju nije mu bio potreban nastavnik stranog stručnog jezika.

VI

Nadam se da se ove moje misli neće shvatiti kao pledoaje protiv učenja stranog jezika na stručnim školama i fakultetima. Naprotiv, smatram da je potrebno stranom jeziku dati ono mjesto koje mu je dala reforma školstva, ali da je isto tako potrebno preispitati ciljeve i domete poučavanja stranog jezika sa sasvim pragmatičkog stajališta i u okvirima koji su mu zadani planovima i programima. Samo tako bit će nam, naime, nastava efikasna, a postavljeni ciljevi ostvareni.